

DE ONTDEKKING VAN

Rond het middaguur op dinsdag 6 maart 1883 bezweek Carel George Unico Willem baron van Heeckeren Twickel aan tyfus. De 26-jarige 'krachtvollen jongen man' liep de aandoening op na het eten van oesters uit bedorven water. Zijn broer en erfgenaam Rodolphe Frédéric trok zich het overlijden bijzonder aan en besloot op het landgoed naar schoon drinkwater te zoeken. Een Duitse firma boorde in 1887 maar liefst 562 meter diep, een record voor die tijd. Van allerlei aardlagen werden monsters genomen. Schoon water vonden ze niet, wel zout. Enkele van die monsters zijn nog steeds te zien in een houten kistje met twaalf vakjes, een pronkstuk van het Zoutmuseum te Delden.

HET TWENTSE ZOUT

Rodolphe Frédéric baron van Haackeren van Wassenaar, heer van Twickel (1858-1936)

‘In welk vakje zit het zout?’, vraag ik aan Albert Bouwmeester, voorzitter van het bestuur van het museum. Albert lacht: ‘In dat vakje waar bijna niets in zit, dat is het eerste zout van Twente, meer dan tweehonderd miljoen jaar geleden afgezet. De baron liet het analyseren in een laboratorium in Bonn, vandaar dat er niet veel meer van over is. Uit de correspondentie blijkt dat men het financieel niet haalbaar achtte om tot het winnen van zout over te gaan. Er kwam dus geen *saline*, een zoutfabriek, op Twickel. Importeren uit Duitsland was goedkoper.’

Totdat de Eerste Wereldoorlog uitbrak. De handel met de oosterburen viel stil en de Zaanse zoutzieder Ko Vis herinnerde zich het verhaal van de boringen op het landgoed Twickel. In 1918 won de mede door Vis opgerichte Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie voor het eerst het ‘witte goud’ in Twente, niet in Delden, maar in Boekelo. Daar werd de basis gelegd voor een zeer succesvolle chemische industrie. Nog steeds haalt het tegenwoordige Nouryon ieder jaar 2,5 miljoen ton zout uit de Twentse bodem.

Kistje met boormonsters uit 1887. Links midden ligt nog een beetje zout.

Chinees zoutvaatje, ca. 1700

Zoutmars

Samen met Albert Bouwmeester wandel ik door de professioneel ogende presentaties op het drie verdiepingen tellende museum in hartje Delden. Videofilms vertellen het verhaal van de wereld van het zout, een internationaal verhaal. Een documentaire brengt de 390 kilometer lange zoutmars in beeld, die Mahatma Gandhi in 1930 organiseerde. Met dit geweldloze protest wilde de Indiase leider het Britse zoutmonopolie breken. Uiteindelijk met succes. Hoe de behoefte aan zout kan leiden tot een succesvolle dekolonisatie.

Alles wat je over zoutwinning wilt weten, is prachtig uitgebeeld op informatieve panelen. Ook de producten krijgen de nodige aandacht. Natuurlijk is er veel zout te zien, maar er zijn ook allerlei voorwerpen van kunststof geëtaleerd. Een belangrijk bestanddeel van zout is chloor, dat weer van groot belang is voor de chemische industrie en de fabricage van tal van artikelen, zoals pvc-buizen, speelgoed en medicijnen.

Zoutvaatjes

Van de collectie van tweeduizend zoutvaatjes zijn er honderden te zien, een lust voor het oog. Blijkbaar stimuleert dit eenvoudige gebruiksvoorwerp de fantasie. Zo zijn er vaatjes te zien die samen de Verenigde Staten van Amerika vormen. Er zijn fraai versierde, kostbare zilveren zoutvaatjes en veel eenvoudiger, maar bijzonder oud ogende tinnen potjes.

Groepsreizen

In het Twentse landschap zijn op veel plekken vrij onopvallende lage schuurtjes te zien, waarvan de vormgeving doet denken aan de aloude Twentse boerenhoeves. Zij dekken boorinstallaties af die het pekelwater naar de oppervlakte brengen. In het verleden waren deze boortorens heel wat groter. Van deze oude bouwwerken restten er ons nog een stuk of zes. Het Zoutmuseum biedt groepsreizen langs de zouthuisjes en boortorens, verscholen in het met houtwallen, authentieke boerderijen en fraaie villa's bezaaide Twentse land. Een aanrader!